

ТРЕНІНГ ЯК ІННОВАЦІЙНА МЕТОДИКА ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

За останні десятиліття у світі відбуваються докорінні зміни у розумінні та забезпеченні якості освіти для осіб з особливими освітніми потребами. В Україні також переважають новітні освітні технології, в основі яких – принцип урахування інтересів та розкриття здібностей людей з особливими потребами.

У нинішньому освітньому просторі інклюзивну модель навчання розглядають як найбільш прогресивну навчально-виховну систему для осіб з особливими потребами.

Удосконалення нормативних засад, упровадження інноваційних технологій, демократизацію підходів в організації освітнього процесу осіб з особливими потребами, їхнього психолого-педагогічного, медико-соціального супроводу, забезпечення архітектурної доступності до загально-освітніх навчальних закладів різних типів передбачено Конвенцією ООН про права дитини (1989), Законом України «Про Загальнодержавну програму «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 року» (2009), наказами Міністерства освіти і науки України: «Про затвердження Концепції розвитку інклюзивної освіти (від 01.10.2010 № 912)» [3], «Про затвердження Плану заходів щодо виконання завдань і заходів Державної цільової програми на період до 2020 року плану заходів, щодо забезпечення права на освіту дітей з особливими освітніми потребами, у тому числі дітей-інвалідів (від 01.10.2012 р. № 1063)» [5], Листи Міністерства освіти і науки України: Лист МОН України № 1/9-498 від 05.08.2019 р. «Методичні рекомендації щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами в закладах освіти в 2019/2020 н.р.» [1]; Лист МОН України № 1/9-495 від 31 серпня 2020 р. «Щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами у закладах загальної середньої освіти у 2020–2021 навчальному році» [2].

У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [4], передбачено, що система освіти має забезпечувати у всіх дітей розвиток творчих здібностей, формування навичок самоосвіти, самореалізації та визначено основні шляхи реформування системи виховання. Один із таких шляхів – розробка і реалізація нових підходів, форм, методів і технологій виховання, які б відповідали потребам розвитку особистості, сприяли розкриттю її талантів, духовно-емоційних, розумових і фізичних здібностей.

Сучасному суспільству потрібні професіонали, які знають свою справу й можуть активно працювати та відповідати за свої вчинки не лише

перед собою, а й перед іншими людьми чи суспільством. Професія соціального працівника користується великим попитом в Україні. Це зумовлюється великим розвитком соціальних служб на різних територіях країни, становлення нових типів установ соціального захисту населення, через значну кількість соціальних проблем. За короткий проміжок часу в країні практично склалася багаторівнева система підготовки і перепідготовки фахівців соціальної сфери.

Вирішення складних і багатогранних завдань у галузі соціальної роботи неможливе без застосування в практичній діяльності наукових знань. Це обумовлює актуальність проблеми ефективної організації професійної педагогічної підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи з особами з особливими потребами в умовах інклюзивного навчання.

Інклюзивна освіта (інклюзія – inclusion (англ.) – залучення), передбачає створення освітнього середовища, яке б відповідало потребам і можливостям кожної дитини, незалежно від особливостей її психофізичного розвитку.

У Концепції розвитку інклюзивної освіти інклюзивне навчання – це комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітям з особливими освітніми потребами шляхом організації їх навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на основі застосування особистісно-орієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких дітей [3].

Специфіка технологічного підходу в інклюзивній освітній галузі полягає в тому, що перетворенню піддається не тільки педагогічний процес в цілому і окремі його напрями, а також професійні та загальнолюдські стосунки, і все це вказує на складність створення технологій інклюзивного навчання.

Технології інклюзивного навчання виступають як науково-місткий ресурс, використання якого дозволяє не лише вивчати і передбачати різноманітні освітні зміни, а й активно впливати на життя тих, хто перебуває в інклюзивному процесі та отримувати ефективний прогнозований результат.

Актуальною постає проблема пошуку таких форм навчання, які відповідатимуть новим освітнім потребам та сприятимуть формуванню професійної компетентності студентів, майбутніх фахівців соціальної сфери.

Ефективними формами навчання, які максимально зорієнтовані на розвиток активної творчої особистості, є технології тренінгу.

Протягом останніх десятиріч вони стають особливо популярними в освітньому середовищі. Оскільки передбачають застосування активних форм навчання, орієнтованих на міжособистісну взаємодію, груповий процес, вироблення конкретного досвіду та дозволяють моделювати

елементи основних завдань професійної діяльності фахівців.

В Україні тренінги застосовуються порівняно нещодавно, проте, цей вид інтерактивного навчання активно розвивається та впроваджується у різних сферах. Застосування тренінгів у професійній підготовці майбутніх фахівців висвітлюються в працях І. Беха, І. Зязюна, Г. Ковальова, В. Казимиренко, Ю. Кулюткіна, Л. Новікової, М. Панфилової, Л. Петровської, В. Федорчука, Т. Яценко та інших.

Тренінгові технології дають можливість студентам створювати ситуації успіху, на добровільній основі брати участь і самостійно визначати власний темп розвитку, активно застосовувати набуті теоретичні знання на практиці, досліджувати складні питання та проблеми в умовах моделювання ситуацій, близьких до реального життя. Під час навчання важливо не лише отримати знання про методи та техніки тренінгу, а й виробити практичні вміння їх проведення, сформувані психологічну готовність до здійснення таких форм роботи, сформувані навички комунікативності, групової роботи, розвивати лідерські якості, навички управлінської діяльності.

Тренінг як технологія активного навчання має ряд особливостей:

1. Груповий процес. Група є відображенням суспільства у мініатюрі. Вона сприяє можливості кожному учаснику ідентифікувати себе з іншими, набувати нового досвіду. Водночас, у групі найбільш ефективно забезпечується зворотній зв'язок та підтримка від інших.

2. Активність учасників. Тренінгові форми проведення занять передбачають інтерактивний обмін інформацією між тренером та групою, а також між самими учасниками; кожен відчуває власну причетність до процесу навчання та вважає набутий досвід «своєю власністю»; учасники мають можливість вільно висловлювати свої думки, а навчання спрямоване не лише на знання, а на прищеплення навичок та вироблення моделі поведінки.

3. Мета навчання. Тренінг орієнтований на запитання та пошук відповіді, набуття досвіду, допомогу учасникам в саморозвитку. Традиційні форми навчання здебільшого спрямовані на передачу інформації від викладача до слухачів, а також на правильну відповідь, необхідність відтворення почутого.

4. Принцип «тут і зараз». Методика проведення тренінгу передбачає побудову взаємовідносин у системі «тут і зараз», що базується на відтворенні (імітації, моделюванні) проблемних ситуацій, характерних для реального життя. Протягом заняття учасники «проживають» конкретну подію, осмислюють її, змінюють модель поведінки, виробляють навички прийняття рішень тощо.

5. Атмосфера занять. Неформальна атмосфера проведення тренінгу, зручне розташування місць колом, півколом чи малими групами сприяє позитивній налаштованості учасників, дозволяє забезпечувати зворотній

комунікативний, емоційний, інтелектуальний зв'язок між членами групи та уникати одноманітності протягом усього заняття.

б. Поєднання різних індивідуальних стилів.

Методи тренінгу дозволяють більш ефективно обрати техніки подачі інформації відповідно до індивідуальних особливостей сприймання учасників. На тренінговому занятті учасники мають «говорити», «писати», «малювати», «грати», «відчувати на дотик», «переживати». Поєднання таких різноманітних стилів подачі матеріалу зможе забезпечити його ефективне сприймання на інтелектуальному (мозковий штурм, розв'язування проблем), емоційному (ігри, рольові ігри, обговорення), фізичному (руханки, фізичні вправи) рівнях [6, с. 58].

Такий підхід дозволяє студентам навчатись у зручних для них умовах та залучати більше учасників до освітнього процесу. У процесі професійної підготовки соціальних працівників найбільш успішними є такі види тренінгів:

- тренінги особистісного зростання;
- тренінги спілкування;
- соціально-психологічні тренінги;
- соціально-педагогічні тренінги;
- соціально-просвітницькі тренінги.

Кожен з них має різні цілі та задачі, специфіку проведення та може використовуватися на різних етапах освітнього процесу у вищій школі.

Таким чином, тренінгові технології є одними з найбільш ефективних та перспективних у процесі професійної підготовки майбутніх соціальних працівників. Їх поєднання з традиційними формами навчання у ЗВО дозволяє забезпечувати формування професійної компетентності майбутніх фахівців у сфері «людина-людина».

Список використаних джерел

1. Лист МОН України № 1/9-498 від 05.08.2019 р. «Методичні рекомендації щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами в закладах освіти в 2019/2020 н.р. Дата оновлення: 05.08.2019р. URL: https://drive.google.com/file/d/0B_dANiE7ppf6NnNNNDBGNXRNSiBrd11aOEd0SFcycHnyMnY4/view (дата звернення: 21.03.2021).
2. Лист МОН України № 1/9-495 від 31 серпня 2020 р. «Щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами у закладах загальної середньої освіти у 2020-2021 навчальному році. Дата оновлення: 31.08.2020р. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-organizaciyi-navchannya-osib-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami-u-zakladah-zagalnoyi-serednoyi-osviti-u-20202021-navchalnomu-roci> (дата звернення: 21.03.2021).
3. Наказ МОН України: «Про затвердження Концепції розвитку інклюзивної освіти» (від 01.10.2010 № 912). Дата оновлення: 01.10.2010 р. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-kontseptsii-rozvitku>

- inklyuzivnogo-navchannya (дата звернення: 21.03.2021).
4. Указ Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021» від 25.06.2013 року. Дата оновлення: 25.06.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013#n10> (дата звернення: 21.03.2021).
 5. Наказ МОН України «Про затвердження Плану заходів щодо виконання завдань і заходів Державної цільової програми на період до 2020 року плану заходів, щодо забезпечення права на освіту дітей з особливими освітніми потребами, у тому числі дітей-інвалідів» (від 01.10.2012 р. № 1063). Дата оновлення: 01.10.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1063736-12#Text> (дата звернення: 21.03.2021).
 6. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук. метод. посібн. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко; за ред. О. І. Пометун. К.: Видавництво А.С.К., 2003. 292 с.

Любов Таранець

ФІТНЕС ДЛЯ ДІТЕЙ ЯК СКЛАДОВА ОЗДОРОВЧОГО ФІТНЕСУ

У статті розглянуто питання розвитку дітей різної вікової групи методами оздоровчого фітнесу.

За оцінками експертів, очікувана тривалість життя українців приблизно на 8 років менша, ніж в середньому по країнах Європи. Серед мотивів та інтересів молодих осіб заняття фізичною культурою посідають одне з останніх місць серед загальнокультурних інтересів. Половина дітей, що навчається в молодшій, середній та старшій школі періодично займається, або взагалі не займаються додатковими фізичними вправами. Значно більша інертність спостерігається у дівчат, ніж у хлопців. Відсутність достатнього обсягу фізичної активності призводить до зниження здоров'я, яке вже в молодому віці у значної кількості осіб знаходиться за межами «безпечного рівня». Проте, як відомо із досліджень Г. Л. Апанасенка, виявлено абсолютно чітку залежність між рівнем соматичного здоров'я і розвитком захворювань: чим нижче рівень соматичного здоров'я індивіда, тим вірогідніше розвиток хронічного соматичного захворювання. У Національній стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» зазначено, що на початку XXI століття достатній рівень оздоровчої рухової активності (а це не менше ніж 4–5 занять на тиждень тривалістю не менше ніж 30 хвилин) мало лише 3 % населення, середній рівень (2–3 заняття на тиждень) – 6 %, низький рівень (1–2 заняття на тиждень) – 33 % населення. З метою створення